

ТЕМА 3

Міжнародний рух капіталу та зарубіжних інвестицій

Форми вивозу капіталу				
за джерелами походження		за термінами розміщення		за характером використання
– офіційний (державний)	– приватний (недержавний)	– короткостроковий	– середньостроковий	– підприємницький
		– довгостроковий		– позиковий
Капітал відповідно до ступеня контролю за діяльністю створених підприємств				
прямі інвестиції			портфельні інвестиції	
кредитування або придбання акцій в зарубіжному підприємстві, котре у значній мірі знаходиться у власності інвестора або під його контролем			кредитування або придбання акцій в зарубіжному підприємстві, що не належить або не підконтрольне інвестору	
Ринок позичкових капіталів				
Грошовий ринок			Ринок капіталів	
обліковий ринок	міжбанківський ринок	валютний ринок	ринок цінних паперів	ринок кредитів

План лекції

1. Форми міжнародного руху капіталу та їх особливості.
2. Теорії міжнародних інвестицій.
3. Стан та проблеми іноземного інвестування в Україні.

План семінарського заняття

1. Форми міжнародного руху капіталу.
2. Структура фінансового ринку.
3. Причини міжнародного руху капіталу.
4. Економічні ефекти прямих закордонних інвестицій.
5. Проблеми іноземного інвестування в Україні.

Ключові поняття

Вексельний кредит – *paper credit* – форми міжнародного кредиту замінюються випуском цінних паперів.

Євровалюта – *eurocurrency* – іноземна валюта, у якій здійснюються операції за межами країн – емітентів усіх валют.

Євроринок – *euromarket* – частина світового ринку позичкових капіталів, на якому проводяться операції з кредитів та позик у євровалюті.

Міжнародний кредит – *international credit* – рух позичкового капіталу за національними кордонами держав між суб'єктами міжнародних економічних відносин, пов'язаний з наданням валютних і товарних ресурсів на умовах повернення, терміновості та виплати відсотка.

Міжнародний рух капіталу – *international capital flow* – потоки фінансових ресурсів за кордон, головним чином у вигляді міжнародного кредиту та прямих зарубіжних інвестицій.

Портфельні інвестиції – *portfolio investments* – кредитування або придбання акцій у зарубіжному підприємстві, що не належить або не підконтрольне інвестору.

Прямі інвестиції – *direct investments* – кредитування або придбання акцій у зарубіжному підприємстві, котре у значній мірі знаходиться у власності інвестора або під його контролем.

Світовий кредитний ринок – *world credit market* – частина ринку позичкових капіталів, де здійснюється рух капіталу на основі терміновості, повернення та сплати відсотків.

Світовий ринок позичкових капіталів – *world market of the borrowed capitals* – це система фінансових відносин, що забезпечує акумуляцію і перерозподіл капіталу між кредиторами і

позичальниками через посередників на основі попиту і пропозиції на капітал.

Світовий фінансовий ринок – *world financial market* – частина ринку позичкових капіталів, де переважно здійснюється емісія, купівля-продаж цінних паперів, у тому числі і в євровалютах.

Факторинг – *factoring* – купівля спеціалізованою фінансовою компанією грошових вимог експортера до імпортера та їх інкасація, тобто збирання боргу з покупця.

Форфейтинг – *forfaiting* – купівля банком-форфейтором на повний строк і за задалегідь встановленими умовами векселів, інших боргових зобов'язань і платіжних документів.

Завдання для індивідуальної роботи

Теми рефератів:

1. Причини, форми та динаміка міжнародного руху капіталу.
2. Теорії міжнародних інвестицій.
3. Стан іноземного інвестування в Україні.
4. Сутність, мотивація і форми міжнародного руху капіталу.

Тести для самоконтролю:

1. Значення міжнародного кредиту полягає у тому, що:
 - а) у розвинених країнах є більше наукових і технологічних можливостей для цільового використання запозичених коштів;
 - б) розміщення капіталу в прибутковій сфері виробництва зменшує ризик;
 - в) завдяки кредиту відбувається перерозподіл капіталів між країнами у відповідності до потреб і можливостей більш прибуткового застосування;
 - г) міжнародний кредит прискорює процес концентрації і централізації капіталу, його інтернаціоналізації та інтеграції.
2. Вкажіть види фінансових кредитів:
 - а) вексельні кредити;
 - б) прямі зарубіжні інвестиції;
 - в) придбання цінних паперів;
 - г) інжиніринг.
3. Вкажіть види комерційних кредитів:
 - а) позики під заставу товарів;
 - б) кредити по відкритих рахунках;

- в) сек'юритизація;
- г) облігаційні позики.

4. Частина ринку позичкових капіталів, де здійснюється рух капіталу на основі терміновості, повернення та сплати відсотків – це:

- а) світовий фінансовий ринок;
- б) євроринок;
- в) світовий ринок;
- г) світовий кредитний ринок.

5. Транснаціональні банки відрізняються від національного банку, який бере участь у міжнародних операціях тим, що:

- а) у них є зарубіжна інституціональна мережа;
- б) у них спостерігається більш висока прибутковість операцій у євровалютах, ніж в національних валютах;
- в) що вони є ініціаторами всіх нових фінансових інструментів та новітніх інформаційних технологій;
- г) вони переносять за кордон не лише активні операції, а й частину власного капіталу для отримання банківського прибутку.

6. Купівля спеціалізованою фінансовою компанією грошових вимог експортера до імпортера та їх інкасація, тобто збирання боргу з покупця називається:

- а) форфейтинг;
- б) факторинг;
- в) лізинг;
- г) облігаційна позика.

7. Назвіть основні центри вивозу капіталу:

- а) Канада;
- б) Європейський Союз;
- в) США;
- г) Японія.

8. Назвіть основні райони вкладення прямих інвестицій:

- а) промислово розвинуті країни з ринковою економікою;
- б) країни, що розвиваються;

- в) країни з перехідною економікою;
- г) країни, що утворилися після розпаду СРСР.

9. Прямі інвестиції в галузі, що належать до різних стадій виробництва окремого продукту – це:

- а) горизонтальні прямі інвестиції;
- б) іноземні прямі інвестиції;
- в) вертикальні прямі інвестиції;
- г) портфельні інвестиції.

10. Раціоналізаторські інвестиції – це:

- а) інвестиції, які розширюють наявний виробничий потенціал підприємств;
- б) інвестиції, спрямовані на заміну використовуваних або зношених факторів виробництва;
- в) інвестиції в галузі виробничого і технологічного процесів;
- г) гарантійні інвестиції.

11. Які Ви знаєте вартісні чинники прямих зарубіжних інвестицій?

- а) прагнення бути ближче до джерел постачання;
- б) наявність капіталу і технологій;
- в) наявність трудових ресурсів;
- г) прагнення утримати частку ринку.

12. У яких формах може експортуватися капітал?

- а) у грошовій (валюта і валютні цінності);
- б) прямими та портфельними інвестиціями;
- в) в облігаційній;
- г) у товарній (машини, обладнання тощо).

13. Що є основними чинниками нинішньої боргової кризи?

- а) високі ціни на нафту;
- б) зниження можливостей для виробництва і продажу товарів національних економік;
- в) високі відсоткові ставки та підвищення курсу американського долара;
- г) зниження обсягу іноземних державних і приватних позик.

14. Засоби, що вкладаються у виробництво для отримання доходу – це:

- а) державний капітал;
- б) недержавний капітал;

- в) приватний капітал;
- г) підприємницький капітал.

15. Інвестиції, що утворюються вкладенням капіталу в цінні папери підприємств у розмірах, які не забезпечують права власності або контролю над ними – це:

- а) прями інвестиції;
- б) інвестиції транснаціональних корпорацій;
- в) портфельні інвестиції;
- г) інвестиції в асоційовані підприємства.

16. Концерни, національні за капіталом та контролем, але міжнародні за сферою діяльності – це:

- а) транснаціональні банки;
- б) спільні підприємства;
- в) зарубіжні філії;
- г) транснаціональні корпорації.

17. Що таке інвестиційний клімат?

- а) це загальний стан економіки, становище у валютній, фінансовій та кредитній сферах;
- б) це заходи з регулювання та обмеження інвестиційної діяльності;
- в) державна політика щодо капіталовкладень з-за кордону;
- г) ситуація в країні з погляду іноземних інвесторів, які вкладають в її економіку свої капітали.

18. Які Ви знаєте методи залучення іноземного капіталу?

- а) позикові стимули;
- б) фінансові та нефінансові методи;
- в) доступ до найновіших технологій;
- г) наближення виробництва до ринків збуту.

19. Які існують позикові стимули?

- а) встановлення прямих позикових пільг;
- б) надання субсидій;
- в) надання інформаційної допомоги;
- г) зниження податків.

20. Сутність теорії життєвого циклу торгівлі та інвестицій полягає в тому, що:

- а) торговельні та інвестиційні зв'язки залежать від того, на якій стадії життєвого циклу товару знаходиться продукція компанії;
- б) розробка і впровадження нової продукції найчастіше відбувається в розвинутих країнах;
- в) рушійним мотивом переміщення чинників є пошук більш прибуткового застосування ресурсів;
- г) виробничі ресурси мають схильність тяжіти до того місця розміщення, де може бути досягнута найбільша віддача.

Контрольні запитання

1. Назвіть основні причини, форми та методи вивезення капіталу.
2. Охарактеризуйте теорії міжнародних інвестицій.
3. Дайте характеристику особливостей сучасного міжнародного руху капіталів.
4. Сформулюйте основні правила міжнародного інвестування.
5. Дайте визначення та вкажіть значення міжнародного позичкового капіталу.
6. Розкрийте основні проблеми іноземного інвестування в Україну та вкажіть шляхи їх вирішення.

Рекомендована література

1. Вахненко Т.П. Міжнародний кредит у світовій валютно-фінансовій системі // Фінанси України. – 2006. – № 11. – С. 143-154.
2. Гаврилюк О. Глобальна зовнішньоторговельна та інвестиційна стратегія АСЕАН // Регіональна економіка. – 2004. – № 2. – С. 230-237.
3. Гайдуцький А.П. Економічна природа міграційного капіталу // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 6. – С. 192-205.
4. Гаман М. Інноваційна складова зовнішньоекономічних відносин України // Вісник НАДУ при Презид. Укр. – 2003. – № 4. – С. 281-288.
5. Дудін Т. Залучення іноземного капіталу як умова безпеки держави // Вісник НАДУ. – 2004. – № 3. – С. 254-258.
6. Носова О. Іноземний капітал у перехідній економіці країн СНД // Економіка України. – 2005. – № 10. – С. 81-89.
7. Підгайна Н. Роль капіталу у міжнародних економічних відносинах // Фінанси України. – 2002. – № 9. – С. 92-104.

8. Рогач О.І. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій: Підр. для вузів. – К.: Либідь, 2005. – 720 с.
9. Сливацький А. Міграція капіталу: Як у замислах на кілька кроків випередити своїх конкурентів / Пер. з англ. – К.: Пульсари, 2001. – 296 с.
10. Хмыз О. Институциональные инвесторы на развитых и формирующихся рынках // Международная экономика и экономические отношения. – 2005. – № 6. – С. 54-62.